Súd:	Krajský súd Košice
Spisová značka:	9Co/148/2021
Identifikačné číslo súdneho spisu:	7220208232
Dátum vydania rozhodnutia:	23. 03. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ:	JUDr. Dana Popovičová
ECLI:	ECLI:SK:KSKE:2022:7220208232.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Košiciach v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Dany Popovičovej a členiek senátu JUDr. Gizely Majerčák a JUDr. Aleny Mikovej v spore žalobcu: K. K., R.. XX.X.XXXX, D. C. D. Č.. XXX, zastúpeného JUDr. Jánom Klučkom, CSc., advokátom so sídlom v Košiciach, Ku Potoku 4, proti žalovanej: Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra SR, so sídlom v Bratislave, Pribinova 2, o zaplatenie nemajetkovej ujmy v peniazoch za porušenie práva Európskej únie Slovenskou republikou, o odvolaní žalovanej proti rozsudku Okresného súdu Košice II zo dňa 24.06.2021 č.k. 25C/59/2020-102 takto

r o z h o d o l :

P o t v r d z u j e rozsudok vo vyhovujúcom výroku, ktorým bola uložená žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi 1.000 eur.

M e n í rozsudok vo výroku o trovách prvoinštančného konania tak, že žalobca má nárok na náhradu trov konania voči žalovanej v rozsahu 100 %.

Žalovaná je povinná nahradiť žalobcovi trovy odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

o d ô v o d n e n i e :

1. Okresný súd Košice II (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi 1.000 eur do 3 dní pod právoplatnosti rozsudku. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Žalovanej proti žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 60 % z priznanej sumy 1.000 eur.

2. Rozhodol tak o peňažnom nároku žalobcu vo výške 5.000 eur titulom nemajetkovej ujmy.

3. Žalobca nárok založil na tvrdení, že zo strany žalovanej došlo k porušeniu práva únie v dôsledku nesprávneho prebratia Smernice EÚ 2003/88/ES do slovenského právneho poriadku, konkrétne do zák. č. 315/2001 Z.z. o hasičskom a záchrannom zbore (ďalej len „zák. č. 315/2001 Z.z.“), a to konkrétne v dĺžke priemerného týždenného pracovného času, ktorý presahuje priemerný týždenný pracovný čas stanovený v spomínanej Smernici, keď žalobca, ktorý je príslušníkom hasičského a záchranného zboru a vykonáva stálu štátnu službu v dôsledku nerovnomerne rozvrhnutých služieb pravidelne prekračoval týždenný limit 48 hodín stanovený Smernicou. Dlhodobé nerešpektovanie takto určeného úniového týždenného pracovného času podľa spomínanej Smernice sa prejavilo v osobnostnej sfére žalobcu, v dôsledku čoho mu vznikla ujma nemajetkovej povahy. Odpočinok pracovníka by mal byť dostatočne dlhý a nepretržitý, aby sa zabezpečilo, že v dôsledku vyčerpania alebo iného nepravidelného rozvrhnutia práce nespôsobí úraz sebe, ani spolupracovníkom alebo iným osobám a že si ani krátkodobo ani dlhodobo nepoškodí zdravie.

4. Súd prvej inštancie po vykonanom dokazovaní a po právnom posúdení veci v zmysle čl. 7 druhá a tretia veta, čl. 144 ods. l Ústavy Slovenskej republiky, Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ ES zo 4. novembra 2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času (čl. 1 bod 2 písm. a), b), čl. 1 bod 3, čl. 2 bod 1, čl. 6 písm. b) a čl. 16 písm. b), § 85 ods. 1, 2, § 86 ods. 1, 2, § 91 ods. 1, 3, § 92 ods. 1, § 97 ods. 1 písm. h), § 103 ods. 5, § 122 ods. 1, 2 zák. č. 315/2001 Z.z. o hasičskom a záchrannom zbore (ďalej len „zák. č. 315/2001 Z.z.“), § 100 § 101 a § 420 a nasl. Občianskeho zákonníka dospel k záveru, že nárok žalobcu je čiastočne opodstatnený, a to čo do zaplatenia 1.000 eur, preto žalobe v tejto časti vyhovel a žalobu v zostávajúcej časti zamietol.

5. V rozhodnutí konštatoval, že právomoc súdu na prerokovanie veci je daná ust. § 3 C.s.p. analogickou aplikáciou uplatnenia náhrady nemajetkovej ujmy v zmysle ust. § 13 Občianskeho zákonníka, na prejednanie ktorého nároku je príslušný všeobecný súd.

6. Pri svojich úvahách o čiastočnej opodstatnenosti nároku vychádzal zo zistenia, že žalobca, ktorý je príslušníkom Hasičského a záchranného zboru a vykonáva stálu štátnu službu, v období od apríla 2017 do apríla 2020 odpracoval nadčasy presahujúce Smernicou stanovený týždenný limit, ktorá okolnosť žalovanou ani nebola spochybnená.

7. Medzi stranami sporu bolo podľa názoru súdu prvej inštancie sporným, či zo strany došlo žalovanej k porušeniu práva Európskej únie v dôsledku nesprávneho prebratia Smernice EÚ 2003/88/ES do slovenského právneho poriadku, konkrétne do zák. č. 315/2001 Z.z., teda či sa v tomto zákone premietli ustanovenia spomínanej Smernice (čl. 6 písm. b) o 48 hodinovej týždennej pracovnej dobe pre hasičov. Spornou nebola ani skutočnosť, že žalobcovi bola za obdobie uplatneného nároku troch rokov pred podaním žaloby vyplatená zo strany jeho zamestnávateľa peňažná náhrada vo výške 15 % zo sumy, ktorou je príslušná časť jeho služobného platu v zmysle ust. § 122 ods. 1 zák. č. 315/2001 Z.z.

8. Vychádzajúc zo znenia ust. § 85, § 86 ods. 2, § 92 a § 122 zák. č. 315/2001 Z.z súd prvej inštancie vyvodil záver, že smernica 2003/88 ES nebola prebratá správne. Žalobca ako príslušník Hasičského a záchranného zboru Slovenskej republiky spadajúceho pod Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky má smernicou garantované právo na 48 hodinový pracovný čas. V stálej štátnej službe ako hasič v rámci zásahovej služby spadajúcej do verejného sektora odpracoval za obdobie rokov od 04/2017 do 04/2020 vrátane priemerne týždenne pracovný čas presahujúci týždenný pracovný čas stanovený v článku 6 písm. b) spomínanej Smernice. Súd prvej inštancie tak dôvodil, že nárok žalobcu na vyvodenie zodpovednosti orgánov dotknutého štátu (žalovanej) s cieľom získať náhradu škody vzniknutej v dôsledku porušenia práva Únie je opodstatnený. Nesprávne prebratie smernice do zák. č. 315/2001 Z.z. a jeho dodržiavanie Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky, resp. Hasičským a záchranným zborom Slovenskej republiky, ktoré nerešpektuje článok 6 písm. b) Smernice 2003/88 ES, ktorá je pre tento vzťah priamo aplikovateľná, nezbavuje Slovenskú republiku zodpovednosti za jej nedodržiavanie, a to ani v prípade žalobcu, ktorý je hasičom zamestnaným vo verejnoprávnom sektore.

9. V okolnostiach prípadu súd prvej inštancie skúmal a uzavrel, že sú splnené tri podmienky, za splnenia ktorých majú jednotlivci právo na náhradu, t.j., že cieľom porušenej právnej normy Únie je priznať jednotlivcom práva, porušenie je dostatočne závažné a medzi týmto porušením a škodou spôsobenou poškodeným jednotlivcom existuje priama príčinná súvislosť. Článok 6 písm. b) spomínanej Smernice predstavuje právnu normu Únie, ktorá jednotlivcom priznáva práva, teda prvá podmienka týkajúca sa existencie práva na náhradu škody vo veci samej je splnená. Porušenie práva Únie je dostatočne závažné, pokiaľ je v zjavnom rozpore s judikatúrou Súdneho dvora, z ktorej jasne vyplýva, že pracovný čas zodpovedajúci pracovnej pohotovosti a pohotovostnej službe, počas ktorých je dotknutý pracovník fyzicky prítomný na pracovisku, je súčasťou pojmu „pracovný čas“. Otázka súvisiaca s pojmom „pracovný čas“ v zmysle Smernice neponecháva priestor na akékoľvek „rozumné pochybnosti“. Žalobca v dotknutom období odpracoval nad Smernicou stanovený limit, ide preto o zjavné porušenie judikatúry Súdneho dvora. Preto je splnená aj druhá podmienka, nevyhnutná na uznanie existencie nároku žalobcu na náhradu škody. Pokiaľ ide o tretiu podmienku súd uzavrel, že je daná aj priama príčinná súvislosť medzi uvedeným porušením článku Smernice a škodou, ktorá vznikla žalobcovi v dôsledku straty času na odpočinok, na ktorý by mal nárok, ak by bol maximálny týždenný čas upravený a ustanovením zákona dodržaný. Splnením aj tretej podmienky možno dôjsť k záveru, že nárok na náhradu škody je opodstatnený.

10. Žalobca žalobou uplatnil nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za obdobie troch rokov pred podaním žaloby (04/2017 až 04/2020). Žalovaná v konaní vzniesla námietku premlčania oproti uplatnenému nároku, ktorú súd prvej inštancie vyhodnotil ako čiastočne opodstatnenú. Nárok uplatnený žalobcom za obdobie troch rokov pred uplatnením žaloby do 11.08.2017 je podľa názoru súdu premlčaný, vychádzajúc z analogickej aplikácie ust. § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka. V ďalšom preto súd posudzoval (len) dôvodnosť nároku žalobcu za nepremlčané obdobie od 12.08.2017 do 04/2020.

11. Pri stanovení výšky náhrady za zásah žalovanej do nemajetkovej sféry žalobcu, a to do práva na odpočinok, súkromia a rodinný život prihliadal súd prvej inštancie na závažnosť ujmy, ktorá takýmto zásahom vznikla a následky týmto zásahom vyvolané, resp. následky, ktoré by takýto zásah bol spôsobilý vyvolať, na okolnosti zásahu, ako aj na doterajšiu súdnu prax pri rozhodovaní súdov aplikujúcich ust. § 13 Občianskeho zákonníka. Súd uzavrel, že žalobca bol ukrátený o čas odpočinku, ktorý by mohol tráviť regeneráciou svojich psychických a fyzických síl, ako aj budovaniu vzťahov v rámci rodiny, prípadne širších vzťahov, keď tento čas musel tráviť výkonom pracovnej pohotovosti nad rámec stanovený Smernicou. Niet pochýb o tom, že takýto stav trval dlhodobo, aj keď súd v danom prípade posudzoval len nepremlčané obdobie.

12. Súd prvej inštancie tiež zohľadnil, že žalobca v konaní nepreukázal a ani v tomto smere nenavrhol žiadne dokazovanie, ktorým by sa preukázal reálny dopad zásahu na jeho medziľudské vzťahy, rodinné vzťahy, prípadne zhoršený zdravotný stav. Napriek tomu súd prihliadol na spôsobilosť zásahu narušiť zákonom chránené práva žalobcu (možnosť dopadu na jeho rodinné a medziľudské vzťahy, možnosť pracovného úrazu v dôsledku nedostatku odpočinku).

13. Na základe týchto úvah za primeranú výšku nemajetkovej ujmy za posudzované nepremlčané obdobie od dňa 12.08.2017 do 04/2020 mal súd za to, že adekvátnou je priznanie náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 1.000 eur do práva na ochranu osobnosti spočívajúceho v porušení práva na súkromný a rodinný život. Preto v žalobe v časti o zaplatenie 1.000 eur vyhovel a v zostávajúcej časti žalobu zamietol.

14. O trovách konania rozhodol v zmysle § 255 ods. 2 C.s.p. a vychádzajúc z toho, že úspech strán sporu bol len čiastočný, žalovanej priznal proti žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 60 % z priznanej sumy. Žalobca uplatňoval pôvodne nárok na zaplatenie 5.000 eur, z ktorej sumy mu bola priznaná suma 1.000 eur. Úspech žalobcu tak v konaní predstavuje 20 % oproti miery úspechu žalovanej vo výške 80 % (80 % - 20 %), t.j. 60 % predstavuje úspech žalovanej. Preto jej priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 60 % z priznanej sumy.

15. Proti tomuto rozsudku v zákonnej lehote podala odvolanie žalovaná z dôvodov podľa § 365 ods. 1 písm. d), f) a h) C.s.p. a odvolaciemu súdu navrhla, aby rozsudok zrušil a vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. V dôvodoch odvolania vytkla súdu prvej inštancie, že sa nezaoberal jej námietkou ohľadom vecnej pôsobnosti Smernice 2003/88/ES. Rozsah pôsobnosti tejto smernice je v čl. 2 ods. 1 pozitívne vymedzený a v čl. 2 ods. 2 vymedzený negatívne. Smernica sa neuplatňuje na odvetvia činností, ktoré zahŕňajú určité osobitné činnosti služieb civilnej ochrany. Vzhľadom na charakter vykonávaných činností a s tým spojený rozvrh služobného času sa spomínaná smernica na služobný pomer príslušníkov hasičského a záchranného zboru nevzťahuje v plnom rozsahu, preto nemohli byť ani porušené ustanovenia tejto smernice. Štátna služba príslušníkov hasičského a záchranného zboru, vykonávajúcich zásahovú činnosť spadá pod negatívne vymedzenie pôsobnosti smernice uvedené v čl. 2 ods. 2. Táto štátna služba oproti štandardným pracovnoprávnym vzťahom vykazuje špecifiká. Úlohy, ktoré príslušníci hasičského a záchranného zboru plnia, možno podľa súvisiacich právnych predpisov týkajúcich sa civilnej ochrany integrovaného záchranného systému a právnej úpravy samotného hasičského a záchranného zboru, bez akýchkoľvek pochybností subsumovať pod pojem „osobitné činnosti služieb civilnej ochrany“. V tej súvislosti poukázala na ust. § 12 zák. č. 42/1994 Z.z. o civilnej ochrany, § 3 ods. 1, 2 zák. č. 315/2001 Z.z., § 8 ods. 1, § 12 ods. 1 zák. č. 129/2002 Z.z. o integrovanom záchrannom systéme. Z týchto predpisov vyplýva, že hasičský a záchranný zbor, resp. jeho príslušníci vykonávajú zásahovú činnosť, plnia úlohy na úseku ochrany pred požiarmi, na úseku civilnej ochrany obyvateľstva a predovšetkým v oblasti priameho výkonu záchranárskych činností. Práve z dôvodu týchto osobitných činností, na ktoré sa smernica nevzťahuje, nemožno spomínanú smernicu na daný prípad aplikovať. Súd nesprávne posúdil právnu otázku služobného času a služobnej pohotovosti. Gramatickým výkladom ust. zák. č. 315/2001 Z.z. dospel k záveru, že doba služobnej pohotovosti sa nezapočítava do týždenného pracovného času hasičov a v nadväznosti na to dospel k záveru, že

spomínaná smernica do zákona č. 315/2001 Z.z. nebola správne transponovaná. Súd však opomenul definície uvedené v samotnej smernici. S poukazom na článok ods. 1, 2 smernice má za to, že zmysel článku 2 ods. 1 je transponovaný v 4. hlave zák. č. 315/2001 Z.z., v ust. § 85 a nasl. upravujúcich služobný čas hasičov, služobnú pohotovosť, štátnu službu, nadčas a dovolenku. Ustanovenia zák. č. 315/2001 Z.z. vykladané súdom definujú služobný čas príslušníka hasičského a záchranného zboru ako časový úsek, v ktorom príslušník vykonáva štátnu službu a je k dispozícii služobnému úradu, pričom umožňuje rozvrhnúť služobný čas aj nerovnomerne a súčasne jasne definuje pojem služobný deň, za ktorý sa považuje vykonávanie štátnej služby podľa rozvrhu služobného času. Z ustanovení tohto zákona jasne vyplýva, že okrem štátnej služby vykonávanej v riadnom služobnom čase sa za výkon štátnej služby považuje aj služobná pohotovosť v štátnej službe vykonávaná v mieste výkonu štátnej služby, ktorá bezprostredne nadväzuje na vykonávanie štátnej služby v rámci riadneho rozvrhnutia služobného času podľa § 91 tohto zákona a štátna služba nadčas podľa § 92 zákona. Tieto zákonné ustanovenia nepopierajú, že služobná pohotovosť v štátnej službe je výkonom štátnej služby, ale svojou formuláciou účelovo vystihujú rozdiel medzi určenou služobnou pohotovosťou v štátnej službe (§ 92 ods. 1 spomínaného zákona) a nariadenou služobnou pohotovosťou v štátnej službe (§ 92 ods. 2 písm. a) spomínaného zákona) a slová v § 92 ods. 1 len vystihujú časovú kontinuitu medzi výkonom štátnej služby a služobnou pohotovosťou. V oboch prípadoch je nesporné, že ide o výkon štátnej služby v rámci služobného času. Z uvedeného možno analogicky so záverom súdu v bode 15 napadnutého rozsudku argumentom a contrario vyvodiť záver transpozície Smernice. Súd prvej inštancie sa nevyporiadal so skutočnosťou, že skutkové a právne okolnosti rozhodnutia Európskeho súdneho dvora C-429/09 Fuss sú odlišné, nakoľko v danom prípade ide o mestského hasiča, ktorého výkon služby sa značne odlišuje od príslušníka Hasičského a záchranného zboru, ktorého zriaďovateľom je štát, pričom jeho príslušníci požívajú rozsiahle výhody a osobitný systém sociálneho zabezpečenia. Bolo na strane žalobcu preukázať, v čom vidí zásadné pochybenie, pre ktoré by mu mohla vzniknúť škoda. Na to, aby bolo možné konštatovať, že spomínaná Smernica bola prebratá nesprávne, musí dôjsť k porovnaniu zák. č. 315/2001 Z.z. v jeho znení pred účinnosťou, ako aj po účinnosti spomínanej Smernice. Až nesprávna aplikácia Smernice by mohla v konečnom dôsledku založiť prípadný nárok na náhradu škody. Slovenská republika nemôže niesť zodpovednosť za prípadnú nesprávnu aplikáciu Smernice na pracovnoprávny vzťah žalobcu u jeho zamestnávateľa. Žalovaná nie je zamestnávateľom žalobcu a ani orgánom, ktorý by sa na aplikácii spomínanej Smernice podieľal. Súd sa nezaoberal námietkou nedostatku pasívnej vecnej legitimácie vznesenou vo vyjadrení žalovanej zo dňa 19.11.2020. Žalovaná (Slovenská republika) nemôže niesť zodpovednosť za prípadnú nesprávnu aplikáciu Smernice na pracovnoprávny vzťah žalobcu a jeho zamestnávateľa. Miera zodpovednosti za prípadný vznik škody musí medzi dvomi samostatnými subjektmi byť rozlíšená. Žalobca neosvedčil, že by mu vznikol nárok na náhradu škody žiadnym spôsobom. Žalovanej nie je zrejmé, ako žalobcovi mohla vzniknúť ním uplatnená škoda. Sám žalobca veľmi nejasným spôsobom stanovil škodu a jej výšku. Počas služobnej pohotovosti je pracovník povinný byť v zariadení zamestnávateľa alebo mimo neho, pričom má byť pripravený na výkon práce na požiadanie svojho zamestnávateľa. Pokiaľ nie je nariadený služobný zásah, žalobca môže odpočívať alebo sa venovať inej činnosti. Rovnako tak pri nariadenej služobnej pohotovosti je v mieste vykonávania štátnej služby určený, resp. vymedzený priestor na odpočinok, čo znamená, že zamestnávateľ vytvára podmienky na oddych (spánok) zamestnanca. V čase služobnej pohotovosti sa od žalobcu nevyžaduje „aktívna činnosť“. Počas služobnej pohotovosti žalobca nemusí uskutočňovať žiaden výkon práce z vlastnej iniciatívy, len na základe pokynu svojho zamestnávateľa. Nemusí byť bdelý a aktívny počas celej dĺžky trvania služobnej pohotovosti. Za takto stanovený čas dostáva žalobca pracovnú odmenu, ktorú mu zamestnávateľ kompenzuje, že v prípade potreby (zásahu) bude k dispozícii. Žalobca navyše nevyvinul žiadnu snahu, aby k vzniku škoda (ujmy) predišiel. Svojmu zamestnávateľovi neoznámil, že odmieta vykonávať služobnú pohotovosť, resp. že výkon služobnej pohotovosti považuje za výraznú ujmu. Súd nezdôvodnil, prečo pre žalobcu nebolo postačujúce zadosťučinenie podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka a prečo ujmu na strane žalobcu považoval za závažnú.

16. Proti tomuto rozsudku, a to (len) voči výroku o trovách konania v zákonnej lehote podal odvolanie aj žalobca a odvolaciemu súdu navrhol, aby rozsudok vo výroku o trovách konania zmenil tak, že žalobcovi prizná 100 % náhradu trov konania vo vzťahu k žalovanej. Na zdôvodnenie odvolania uviedol, že súd prvej inštancie nesprávne na daný prípad aplikoval ust. § 255 ods. 2 C.s.p. a neprihliadol na to, že v danom prípade výška plnenia je závislá od úvahy súdu. Nejde o procesne neúspešného žalobcu, pokiaľ mu bola priznaná aspoň časť žalobou uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy.

17. Žalobca vo vyjadrení k odvolaniu žalovanej navrhol potvrdiť rozsudok v napadnutej časti ako vecne správny. Stotožnil sa so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie, ktoré považuje za správne. Podľa názoru žalobcu „výnimka uvedená v čl. 2 ods. 2 Smernice bola prijatá len za účelom zabezpečenia riadneho fungovania služieb nevyhnutných na ochranu verejnej bezpečnosti, zdravia a poriadku, ak nastane osobitne vážna situácia, lebo situácia osobitného rozsahu - napr. katastrofa, pre ktoré je typické, že nie je možné rozvrhnúť pracovný čas pre zásahové záchranné tímy“. V tejto súvislosti poukázal na viaceré rozsudky ESD (vo veci C-52/04, C-397/01, C-518/15). Preto nemožno súhlasiť s tvrdením žalovanej, že Smernica sa nevzťahuje na protipožiarne služby a služby civilnej ochrany vykonávaného Hasičským a záchranný zborom SR. Žiadne ustanovenie zákona o Hasičskom zbore nestanovuje, že služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby je považovaná za súčasť ich týždenného služobného času. Požiadavke Smernice je možné vyhovieť len vtedy, ak by sa pracovná pohotovosť hasiča na pracovisku považovala za súčasť jeho pracovného času, čo však zák. č. 3215/2001 Z.z. neustanovuje. Nakoľko služobná pohotovosť hasiča nie je považovaná za súčasť jeho služobného času spolu s rozvrhnutým týždenným služobným časom, pravidelne prekračuje dovolený limit 48 hodín požadovaný článkom 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES. Aj z judikatúry ESD možno vyvodiť, že do rozsahu týždenného pracovného času možno jednoznačne zaradiť aj stav pracovnej pohotovosti. V dobe, po ktorú je hasič z dôvodu pracovnej pohotovosti nútený stráviť čas na pracovisku nad 48 hodinový týždenný pracovný čas a nemôže voľne disponovať so svojím časom, venovať sa sebe, rodine, oddychovať a regenerovať, nemôže reálne napĺňať právo na odpočinok. Správne súd prvej inštancie na daný prípad aplikoval ust. § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, ktoré upravujú vzťahy obsahom aj účelom najbližšie k náhrade škody v dôsledku porušenia únioného práva.

18. Krajský súd v Košiciach ako súd odvolací prejednal odvolanie žalobcu a žalovanej bez nariadenia pojednávania v zmysle ust. § 385 ods. 1 zák. č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „C.s.p.") v rozsahu danom ust. § 379 a § 380 C.s.p., z hľadísk uplatnených odvolacích dôvodov a dospel k záveru, že odvolanie žalovanej nie je opodstatnené a odvolanie žalobcu opodstatnené je.

19. Rozsudok bol verejne vyhlásený na Krajskom súde v Košiciach dňa 23. 03. 2022 o 09.40 hod. v poj. miestnosti č. dv. 202/II.p., pričom miesto a čas verejného vyhlásenia rozhodnutia boli zverejnené dňa 10.03.2022 na úradnej tabuli a webovej stránke Krajského súdu v Košiciach v zmysle ust. § 219 ods. 1, 2 C.s.p.

20. Odvolací súd po preskúmaní odvolania žalovanej dospel k záveru, že ňou namietané odvolacie dôvody nie sú naplnené.

21. Súd prvej inštancie správne zistil skutkový stav veci, ak pri rozhodovaní vychádzal z názoru, že žalobcovi vznikla škoda v dôsledku porušenia únioného práva nedostatočnou transpozíciou Smernice Európskeho parlamentu a rady č. 2003/88/ES zo dňa 04.11.2002 do slovenského právneho poriadku. Súd prvej inštancie vec správne právne posúdil, pokiaľ žalovanú zaviazal nahradiť žalobcovi vzniknutú škodu v podobe nemajetkovej ujmy.

22. Na zdôraznenie správnosti napadnutého rozsudku, ktorým bolo čiastočne čo do zaplatenia 1.000 eur vyhovené návrhu žalobcu a k odvolacím námietkam žalovanej odvolací súd dopĺňa nasledovné:

23. Pokiaľ žalovaná namieta nedostatok vecnej pasívnej legitimácie, k tomu je potrebné uviesť, že z judikatúry Súdneho dvora EÚ vyplýva, že článok 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES má priamy účinok, keďže priznáva jednotlivcom práva, ktoré môžu priamo uplatniť v konaní pred vnútroštátnymi súdmi. Za splnenia zákonných predpokladov štát musí s výhradou nároku na náhradu škody, ktorá má základ priamo v práve únie, napraviť následky spôsobenej škody podľa vnútroštátneho práva upravujúceho zodpovednosť za spôsobenú škodu, pričom podmienky náhrady škody sú stanovené vo vnútroštátnych právnych úpravách a nemôžu byť menej výhodné ako podmienky týkajúce sa obdobných vnútroštátnych prostriedkov nápravy.

24. Pokiaľ teda žalobca odpracoval priemerný týždenný pracovný čas presahujúci priemerný týždenný pracovný čas stanovený v článku 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES, môže sa dovolávať zodpovednosti orgánov dotknutého členského štátu za škodu mu spôsobenú.

25. V danom prípade nebolo sporné, že žalobcovi boli rozvrhované služby spôsobom, že na 16,5 hodinovú riadnu službu služobného dňa nadväzovala určená 8, resp. 7,5 hodinová služobná pohotovosť na pracovisku. Služobné povinnosti mu boli určované aj na čas nočných hodín v prípade, že počas služobnej pohotovosti bol vyhlásený poplach a bol vyslaný na zásah, menila sa služobná pohotovosť na prácu nadčas a žalobca strávil na pracovisku počas jednej zmeny minimálne 24 hodín. Z dôkazov predložených žalobcom predložených v spise na č.l. 7 - 13 vyplýva, že žalobca odpracoval za obdobie od 12.08.2017 do apríla 2020 viac ako je týždenný limit dovolený právom únie vykonávaním služobnej pohotovosti na pracovisku. Túto skutočnosť žalovaná v konaní ani nespochybňovala, preto sa nestala spornou.

26. Zákon č. 315/2001 Z.z. o hasičskom a záchrannom zbore v ustanovení § 85 až 94 upravuje podmienky výkonu štátnej služby so zameraním na povinný: týždenný služobný čas, nerovnomerné rozvrhnutie služobného času, prestávky v štátnej službe, nepretržitý odpočinok medzi služobnými dňami, dĺžka nepretržitého odpočinku v týždni, dni služobného pokoja, štátna služba nadčas, služobná pohotovosť a dovolenka. Podľa prílohy č. 4 bod 6 zákona do jeho znenia bola prebratá smernica Európskeho parlamentu a Rady č. 2003/88/ES o niektorých aspektoch organizácie pracovného času.

27. Javí sa teda, že vnútroštátna právna úprava je v súlade s právom únie, avšak z výkladu pojmu „pracovný čas“ nevyplýva, aby služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby bola považovaná za súčasť ich služobného času, a práve v tom spočíva rozpor s právom Únie.

28. Článok 2 ods. 1 a 2 Smernice 2003/88/ES vymedzuje „pracovný čas“ ako „akýkoľvek čas, počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosti...“ a „čas odpočinku“ ako „akýkoľvek čas, ktorý nie je pracovným časom“. Rozlišovanie je podľa toho, či sa jedná o čas, ktorý je pracovným časom alebo čas, ktorý nie je pracovným časom. Normotvorca teda nestanovil žiadnu ďalšiu kategóriu pomocou ktorej by umožnil určité rozlišovanie. Súdny dvor vo svojom rozsudku vo veci C-518/15 uviedol, že členské štáty sa nemôžu, pokiaľ ide o určité kategórie hasičov prijatých do verejných hasičských služieb, odchýliť od súboru povinností vyplývajúcich z ustanovení smernice vrátane pojmov „pracovný čas“ a „čas odpočinku“. Smernica síce určuje možnosť členských štátov uplatňovať alebo prijímať ustanovenia, ktoré sú priaznivejšie pre ochranu bezpečnosti a zdravia pracovníkov, ale táto možnosť sa neuplatňuje na definíciu pojmov „pracovný čas“. Účelom smernice je zabezpečiť, aby sa definície v nej uvedené nemohli vykladať rôzne v závislosti od vnútroštátneho práva.

29. Vnútroštátna úprava v zákone č. 315/2001 Z.z. umožňuje zamestnávateľovi rozvrhnúť príslušníkovi zboru služobný (pracovný) čas tak, že tento presiahne maximálnu hranicu stanovenú v článku 6 písm. b/ Smernice 2003/88/ES. Treba preto konštatovať, že žalovaná ako členský štát Európskej únie v súlade s potrebou chrániť bezpečnosť a zdravie pracovníkov, konkrétne príslušníkov Hasičského a záchranného zboru, neprijala opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie požiadavky, aby nebola prekročená maximálna hranica priemerného týždenného pracovného času stanovenej v článku 6 písm. b/ smernice.

30. Vo vzťahu k pôsobnosti smernice na hasičov, teda aj na žalobcu, resp. príslušníkov Hasičského a záchranného zboru, odvolací súd poukazuje na výklad uvedený v rozsudku Súdneho dvora v spojených veciach C-397/01 až C-403/01 z 5.10.2004 Pheiffer a iní.

31. Článok 1 ods. 3 smernice definuje svoj rozsah pôsobnosti na všetky odvetvia činnosti, verejné i súkromné, pričom výslovne odkazuje na článok 2 Smernice 89/391/EHS. Smernica 89/391/EHS sa v zmysle článku 2 ods. 1 uplatňuje na „všetky odvetvia činnosti a to verejné aj súkromné“, ku ktorým okrem iného patria všeobecné uvedené činnosti služieb (priemysel, poľnohospodárstvo, obchod, administratíva, služby, vzdelávanie, kultúra, voľný čas atď.). Ako vyplýva z odseku 2 prvého pododseku tohto článku neuplatňuje sa uvedená smernica tam, kde sú s ňou nevyhnutné v rozpore charakteristicky vlastné pre určité osobitné činnosti verejných služieb, napr. v oblasti civilnej ochrany.

32. Na činnosť vykonávanú žalobcom v rámci služobného pomeru sa táto výnimka nevzťahuje. Cieľom smernice je zlepšiť bezpečnosť a ochranu zdravia pracovníkov pri práci. Výnimky z pôsobnosti uvedené v článku 2 ods. 2 v prvom pododseku je potrebné vykladať zužujúco. Okrem iného článok 2 ods. 2 prvý pododsek Smernice 89/391/EHS nevylučuje z pôsobnosti smernice služby civilnej ochrany ako také, ale len „určité osobitné činnosti“ týchto služieb, a charakteristicky vlastné pre určité osobitné činnosti odporujú použitiu ustanovení tejto smernice. Uvedená výnimka bola prijatá len na účel zabezpečiť riadne

fungovanie služieb nevyhnutných na ochranu verejnej bezpečnosti, zdravia a poriadku. Ak nastane osobitne vážna situácia alebo situácia osobitného rozsahu - napr. katastrofa, pre ktorú je typické, že nie je možné rozvrhnúť pracovný čas pre zásahové a záchranné tímy. Niet preto pochybností, že služobná činnosť žalobcu patrí do pôsobnosti Smernice 2003/88/ES.

33. Za nesprávne je potrebný považovať názor žalovanej, že na hasičov, ktorí sa podieľajú aj na civilnej ochrane obyvateľstva sa Smernica nemôže vzťahovať, a preto žalobcovi nemohla vzniknúť škoda. Významom a výkladom článku 2 ods. 2 Smernice 89/391/ES sa zaoberali viaceré rozsudku ESD, z ktorých vyplynulo, že spomínaný článok 2 ods. 2 Smernice 89/391 nevylučuje z jej pôsobnosti služby civilnej ochrany ako také, ale len „určité osobitné činnosti“, ak charakteristiky vlastné pre určité osobitné činnosti odporujú použitiu ustanovení Smernice“ (C-397/01). Činnosti, vykonávané zásahovými službami verejnej hasičskej služby (okrem prípadov výnimočných okolností) patria do rozsahu pôsobnosti Smernice 2003/88/ES, takže článok 6 písm. b) tejto Smernice bráni prekročeniu 48 hodinovej hranice stanovenej pre maximálny týždenný pracovný čas vrátane zásahových služieb.

34. Správne súd prvej inštancie dospel k záveru, že v prejednávanej veci vznikla žalobcovi nemajetková ujma, ktorú je možné posúdiť podľa zásad upravených v § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka.

35. Jedným z najvýznamnejších osobnostných práv je právo na ochranu zdravia, ktoré v článku 40 Ústavy SR zaväzuje štát zabezpečiť jeho realizáciu predovšetkým prostredníctvom právnej úpravy materiálnych a inštitucionálnych predpokladov nevyhnutných na jeho efektívny výkon.

36. Každý má právo na odpočinok a zotavenie vrátane rozumného vymedzenia pracovného času a pravidelnej platenej dovolenky (článok 24 Všeobecnej deklarácie ľudských práv).

37. Je preto potrebné sa stotožniť so záverom súdu prvej inštancie, že žalobcovi nepochybne vznikla nemajetková ujma spočívajúca v porušení jeho základného osobnostného práva - práva na ochranu zdravia, telesnej a psychickej integrity, súkromia spočívajúca v porušení práva na primeranú dobu odpočinku.

38. S prihliadnutím na to, že právo na odpočinok u žalobcu bolo permanentne tri roky spätne porušované a žalobca plní v spoločnosti zodpovedné úlohy, ktoré vyžadujú nasadenie vlastného života je o to viac dôležitejšie, aby mal možnosť po práci si odpočinúť, venovať sa svojim záľubám, súkromiu, rodine, resp. vykonávaniu aktivít, ktoré nemusia súvisieť ani s výkonom jeho povolania. Vychádzajúc z toho, že za obdobie (12.08.2017 - 04/20) bol permanentne prekračovaný týždenný limit dovolený právom únie, je náhrada nemajetkovej ujmy predstavujúca sumu 1.000 eur, čo činí v prepočte na mesiac náhradu vo výške okolo 30.00 eur (1.000 eur : 32,5 mesiacov) primeraná.

39. Vzhľadom na vyššie uvedené odvolací súd potvrdil rozsudok v jeho napadnutej vyhovujúcej časti podľa § 387 ods. 1 C.s.p. ako vecne správny.

40. Odvolací súd dospel k záveru, že odvolacie námietky žalobcu, pokiaľ ide o výrok o trovách konania, sú opodstatnené.

41. Podľa § 255 ods. 1 C.s.p. súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci.

42. V danom prípade bol žalobca úspešný čo do základu uplatneného nároku, pričom výška súdom priznaného plnenia závisela len od úvahy súdu, preto možno konštatovať, že žalobca bol v konaní úspešným. Žalobcovi patrí plná náhrada trov konania vo vzťahu k neúspešnej žalovanej z prisúdenej sumy. Odvolací súd preto postupom podľa § 388 C.s.p. zmenil napadnutý výrok o trovách prvoinštančného konania tak, že žalobcovi priznal plnú náhradu trov konania voči žalovanej.

43. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 C.s.p. v spojení s § 255 ods. 1 C.s.p. a úspešnému žalobcovi priznal plnú náhradu trov odvolacieho konania voči neúspešnej žalovanej.

44. Toto rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Košiciach pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie n i e j e prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C.s.p.).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak
a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 C.s.p.).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,
a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 C.s.p.).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 C.s.p.).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak
a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 1,2 C.s.p.).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 C.s.p.).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy. Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 1,2 C.s.p.).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 C.s.p.).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.).

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je
a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 C.s.p.).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 C.s.p.).